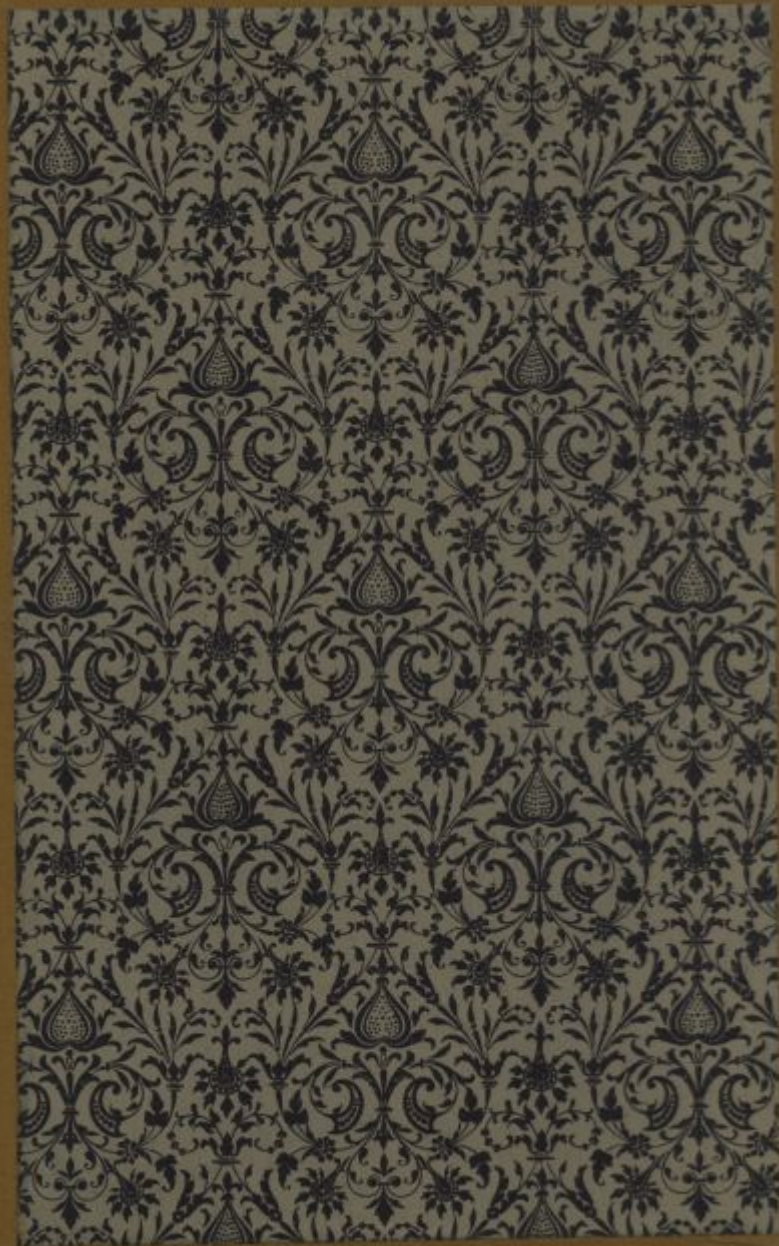

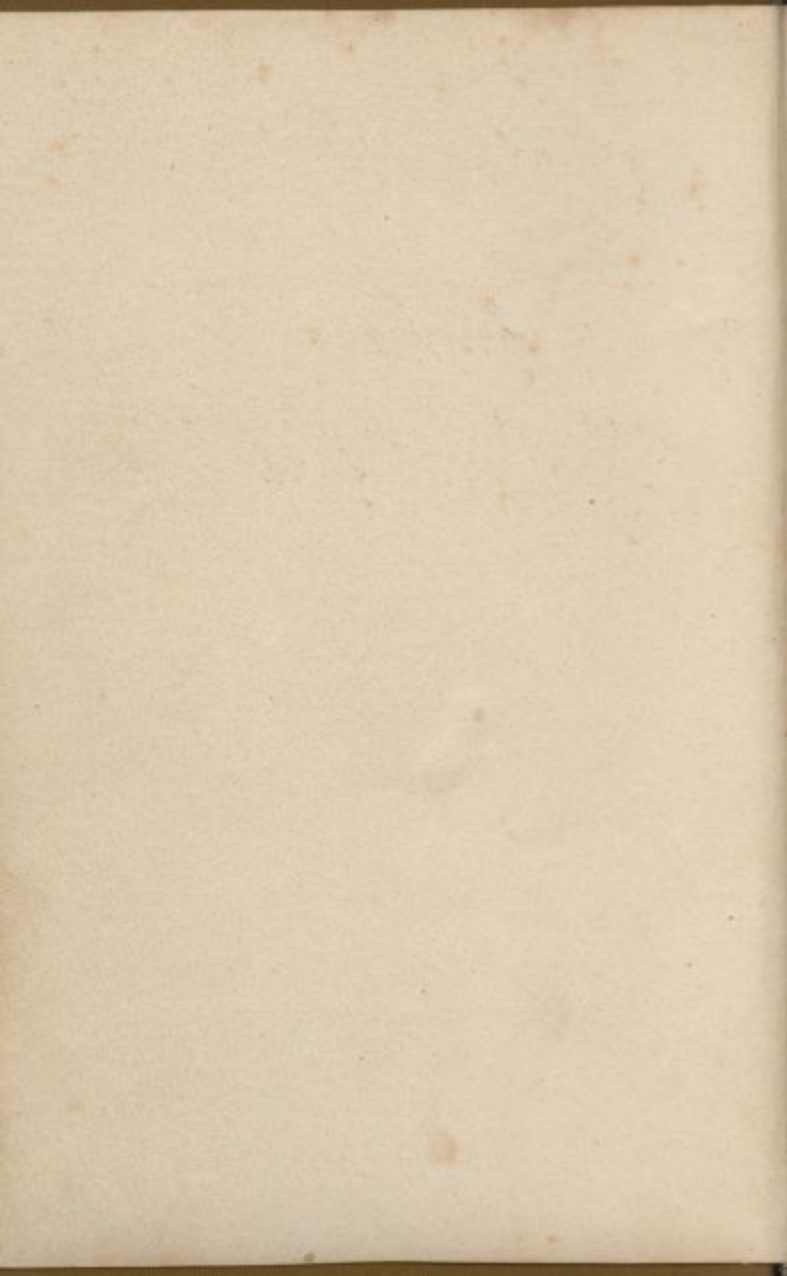

POEZIJE

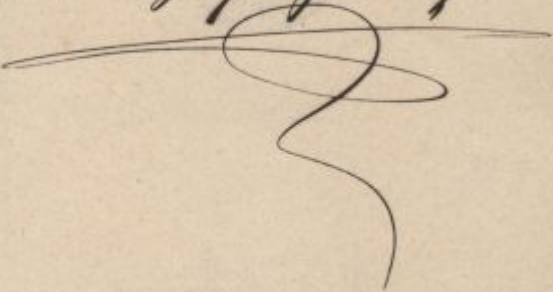

Prijatelja v spomin
prijatelja

28/00.
17

Gregorčič

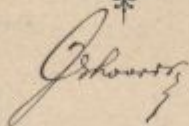
POEZIJE.

ZLOŽIL

S. GREGORČIČ.

II.

V LJUBLJANI.

ZALOŽIL J. GORUP. — NATISNILA »NARODNA TISKARNA.«

1888.

64016

IN = 030003821

KAZALO.

	Stran
Uvod	1
Moje góslí	3
Dneva nam pripelji žar!	5
Z vencem tem ovenčam Slavo!	7
Eno dévo le bom ljubil	9
Zjasni zvézde mu temné!	11
V éno, oh, se ne družé!	13
Ti osréciti jo hoti!	15
Bratje, v kólo se vstopimo!	17
V gaji	19
Kitica	21
Vasovalec?	22
Na polji	24
Ne tóžim!	26
Cvetíce na gomili	28
Hajdukova oporóka	31
Rabeljsko jezero	38
Projekt	44
»Prijátelj« in senca	45
Svarilo	46
Biserji	48
Cesarski razglás	49
Slovó	51
Za dom med bojni grom!	54
Le plakaj!	56
Čolníčku	58

Slovó od Rifenberga	59
Jurčiču v spomin	62
Na semnji	66
Negódní ptičici	68
Pri jezú	70
Črni tru	73
Pri mrtvaškem sprevodu	76
Pri pogrebu	78
Čas	80
Nevesti	83
Vrlemu možu	89
Ne zveni mí!	90
Naš narodni dom	92
Kmetski hšši	95
Odlikovanje	99
Prijateljem	101
Prstan	105
Mojim slavilcem	108
Velikonočna	111
Velegrajska kuga	115
Blagovestnikom	119
Prekmorska pošta	124
Sreča I.—II.	126
Prebiral sem »pratko«	128
Z grobóv I — VI.	131
Dve zvézdi	138
Lovorika na grob možu	140
Spomenčice	147
Sreč človeško sveta stvar!	148
Bratom Čehom	150
Naš čolnič otmimo!	154

Uvòd.

Ľesna tòrej nizka moja vam je cêla?
Prost izhòd vam, le na dan zdaj rîm krdêla!
Létajte od hiše pa do hiše,
Kot s cvetú na cvet brenčé hití čebêla —
Ne takó! Ta cvetkam med izsréblja,
Vé pa med nesíte v mesta, v trge, v sêla;
Želo v sebi skriva ta strupéno,
Ve ljudém delíte sladko strd brez žêla;
Naj vesel vas mnog bo móž, mladenič,
Naj vas žêna, déva slédnja bo veselá!

Moje góslí.

Čemù mi góslí, góslí zláte,
Srebèrne strune, slónast lók?
Te, slavna Vila, so le zá te,
Ná jih nazáj iz mojih rôk!

Po góslí z javora mi ségni,
Po takih narod koprní,
Na njé mi strune tri natégni,
Domačih glásov strune trí.

Te vzôrom višjim vedno vérne
Krepkó, ognjêno naj zvené,
Izráz ljubezni neizmérne
Ki polno vnema mi srcé.

In šel od sêla bom do sêla
Ter k góslim svôjim pel glasno,
Da pésem bo duhove vnêla,
Da srca vžgala bo plamnó!

Dneva nam pripelji žar!

Kadar zôra se čez gôre
Nam prijazno prismehljá,
Rajski svit rumêne zore
Z rádostjo mi duh navdá.

Čez doline se razgrinja,
Venča glave naših gor,
Mene pa sladkó spominja:
Tudi Slavi sije zor!

S pasom zlatim dom ovfja,
Tèmni mu jasní obráz,
Zlati up mi v dušo vlija,
Da nam lepši vstane čas.

Zôra! mlado tvôje lice
Nam ne skrij se nikedar, —
Ali pač! A čez goríce
Nam pripêlji dneva žar!

Z vencem tem ovenčam Slavo!

Zlâte zvézde se bliščijo
Jasno z nočnega nebá,
Žêlje môje k njim kipsjo
Iz goréčega srcá:

Slédnjo noč med vami plava,
Svetle luči, to okó,
Žar vaš zlati občudava,
Ki takó krasí nebó.

Dol stopíte, jasni sviti,
Kar najlépše vas plamtí,
Dajte v venec se povíti,
Kot ga svet še videl ní.

Z vencem tem ovijem glavo
Devi, ki sem zánjo vnet,
Z vencem tem ovenčam Slavo,
Njo najlepšo vseh deklét.

Eno dévo le bom ljubil.

Eno dévo le bom ljubil,
Eni vedno zvest ostal,
Druge níkdar ne bom snubil,
Níkdar drugi srca dal.

Lépše ni v okrógu zêmlje,
Mila, ljuba je takó,
Da jo zlati zor objémlje,
Da smehljá se ji nebó.

Čistost béla jo odéva
In zvestóba pás je njen
Blágo srcece ogréva
Ji ljubêzni svét plamén.

Njó le bom ves čas življênja
Ljubil iz srcá globin :
Ljuba môja je — Slovênja,
Jaz pa Slave zvést sem sin !

Zjasni zvezde mu temné!

Liha pólnoč zêmljo krije,
Tožnomirna — plan in log,
Blédi mésec tèmno sije,
Spava, sanja vse okrog!

A če vse odéva spanje,
Srce moje še bedí,
Njega ne blažé mi sanje,
Duh otóžni moj ne spi.

Tu klečim vrh griča v nôči,
Lipa nad meno j šumljá,
K zvézdam zrêm in zdihi vroči
Vró iz duše do nebá:

To prošnjó le vsliši Věčni,
Oh, ne molim je za sé,
Molim jo za dom nesrěčni:
Zjasni zvezde mu temné!

V eno, oh, se ne družé!

Solnce mavrico divôtno
Pnè čez nêba vshôdno stran,
Sédem bôj se v nji enôtno
Strinja v prizor prekrasán.

Oj kakó žarí se krasno,
Svôd iztôčni venčajôč;
Jaz pa kličem tožnoglasno,
Divno to prikazen zróč:

,Večno Solnce, ti si vstváril
Slavo, mavrico krasnó,
Sédem ji hčérá podávil,
In iztòk ovenčal z njó.

Krasne pač te hčere njene!
Vendar kaj me skli v srcé?
Bôje mavrice so ene,
V eno pa se ne družé!*

Ti osrečiti jo hoti!

Dlan nam krepka v dar je dana,
Srce blago dar nam drag,
To le znači ti Slovana,
Da je vedno jak in blag.

Zvéstim vrača on zvestôbo,
Izdajalcem srd in smrt,
Črti vraga, njega zlôbo,
Ljubi srca čut odprt. —

Jugoslavija prihaja
Zdaj pred té, naš svetli car,
Roko in srcé podaja
S prošnjo srčno tebi v dar!

Ti osréciti jo hoti,
Bodi óče ji skrbeč,
In ob miru biser bo ti,
In ob vojski krepek meč!

Bratje, v kôlo se vstopimo!

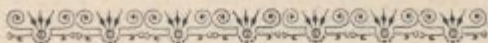
Bratje, v kôlo se vstopímo,
Róke, srca k zvézi zdaj!
In pri Slavi prisezímó
Ljúhav si na vekomaj.

Ena mati nas rodila,
Ena mati nas redí,
Da, Slovenja, mamka mila,
Vse v ljubezni nas gojí.

Naj je Soča nas zibála,
Dravski ali Savski tok,
Vendar le v Slovenji stala
Zibka vseh je nje otrok!

Tôrej v kôlo se vstopímo,
Róke, srca k zvézi zdaj!
Glasno tu si prisezimo
Ljubav bratsko vekomaj!

V gaji.

Lebi v krilo, sénéni gaj,
Srce sili žáli polno,
Ti hladú, mirú mu daj,
Léči dušo bolno.

V lesu ves človeški rod
Prvi pôkoj sladki vžíva,
Ko ga težki vtrudi hod,
V lesu spet počíva.

Ti drevó si že zravnál,
Ki biló je zibka moja,
Dom mi tudi boš stesál
Večnega pokoja.

A povej mi, ljubi log,
Je li že sadika vsklila,
Koja narodnih bo tog
Rakev srcu mila?

Oj povej mi, li kalí,
Raste li že tista jelka,
Ki Slovanstvu zlatih dni
Srečna bo zibelka? —

Gaj, poprej mirán in tih,
Z listjem lahko je zašûmel,
Nadobudni drevja dih
Duh je moj razûmel!

Kitica.

Mladênka, za kôsci otavo trosèč,
Povila si v nédra je šôpek duhteč.
Ko v mraku popéva po brvi domóv,
Omahne ji kita v vrtenje valóv.
A zôrni mladênki nikakor ni žal,
Da kíto deroči je potok odgnál.
Na brvi postane, gledaje v vodó,
In kiti naroča, ki plava nad njo:
„Le plavaj, le plavaj po vrhu vodé,
Naj sreča pripelje te v prave roké:
Tam doli pri malni je dragi domá,
Kedó te je pletel gotovo spozná:
Prinagne k valovom se mladi junák,
Otmè iz potôka, pripnè te za trak,
In s kito mi drevi priuka na vás,
Tisóč pozdravil mi zapôje na glas.“

Vasovalec? .

„Sinoči sem pósteljo pústil,
Ob zoru domóv sem príšél,
Oči od bedênja rudéče,
Na prsih sem šopek imél.

Skrbljivo me mati pokara,
Pokara me oče ostró;
Očitanje njiju me vžali,
Pri srci je meni hudó.

A móti se oče in mati
Ponóčnih dolžéč me grehób;
Saj príšél sem z gróba preljube,
Nikakor iz ljubinih sób.

Na šópku ni jutranja rosa,
Od sólz mi je šópek rosán,
Ni trgan na ljubinem ôknu,
Na ljubinem grôbu je vbran.*

Na polji.

Iz tisoč rož presladek duh
In s tisoč vej vesélo pétje;
Okó ti vabi rósno cvétje,
Preživo pétje mamí sluh.

Na srédi mladega poljá
Vesélje mi na úho bije;
Zakaj se mi v srcé ne zlíje?
Zakaj solzá v očéh igra?

Oh, to srcé se ne zvedrí,
Vesélju neče se odpreti,
Kraljúj al ne ti róža v cveti,
Poj ali molči, ptiček tí!

A ne! Le pój, o ptiček, pój!
Naj bóde mrtva môja duša,
Saj pa kdó drugi te posluša,
Ki s tvôjim zdrúžil glas bo svój!

Precvítaj, cvétje prelepó!
Pa bódo te mladénke zale
V dišéče kite ljubim brale, —
Če mēni jih ne bo nikdó!

Ne tožim!

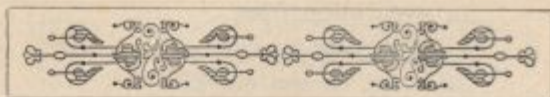
Ne tožim vam, cvetice,
Kar mládo mi morí srcé;
Saj cvetno vaše lice
Ne vé kaj bol je in gorjé.

Ne tožim, zvézde zlate,
Bolésti svoje vam nikdár;
Tam daleč ve migljate, —
Kaj tóga moja vam je mar?

Ne tožim, kot sem tóžil,
Brezčútnim, trdim véč ljudém;
Kar plečem sem nalóžil,
To nósil bódem véčno nem.

Za srečo nisem rôjen,
Osódo svôjo vem in znam,
To znam, da sem obsójen
Čutiti bolečine sam!

Cvetíce na gomili.

Kaj, še tu življenje klíje,
Kamor seme seje smrt?
Kdo temotne te žalíje
Lepša kot pomladni vrt?

Kaj tu hoče, oj cvetice,
Zornocvetni vaš obráz?
Ven izkopljem iz zemljíce,
Presadim na vrtec vas.

Tam pomladnega življenja
Zrle boste žar in čar;
Tu življenje vsako jenja;
Tu le smrti je oltar.⁶

„Pusti tukaj nas cveteti,
Grm na grobu zašumí, —
„Kar ne moreš ti umeti,
Vse še brez pomembe ní.

Niso grobje žitja meje,
Pač pa vir krasnejšega,
Iz grobóv se tmín prismeje
Solnca svít jasnejšega.

Pusti dvojbo mi vsaktero
In morilne vse skrbí,
Trdno to ohrani vero:
Onstran lepši zor bleščí.

Kakor mé iz groba vsklile
Krasne smo na beli dan,
Ti prerodil iz gomile
Boš se v lepši, boljši stan.

To dvomljívcem šepetati
Večni sem nas je vsadíl,
Tukaj pusti nas ostati,
Kjer naš cvetni grm je vsklíl. « *

»Le cvetíte, cvetke zale,
Vijte se ob križi v zrak,
Iz grobóv živó pognale —
Ste vstajenja jasen znák!«

Hajdukova oporóka.

Zastava strta, skrhan meč,
Končan je boj strašný besněč,
Bolgarska tožna prosta ní,
Zastonj si tēkla, draga krí!

Ob gozdu tam, na hrast opt,
Sloní junak — na lici smrt, —
Junák bledeči, blag Bolgár,
Hajduški četi je glavár.

Hajduk se smrti ne bojí,
Umreti pa še ne želí:
Izpólnil ni prisege še,
Smrt ne, to stiska mu srcé.

Od hudih ran že ves šibak
Še zadnjo zbêre moč junak;
Krog njega četica stoji,
Hajduk pa četi govori:

•Otrok jaz nimam, bratov ne,
Vi bratje mi in deca ste;
Vam torej, predno v smrt zaspim,
Poslednjo voljo izročim.

Rad pústil bi vam kaj v spomin,
A kaj? ko vse je vzel Turčin:
Turčin mi je blagó pobral,
Turčin mi hišo je požgal.

Imetje moje — puška ta,
Handžár in samokresa dvá;
Moj dom — Balkana vrh visók,
In streha mi — nebá oblók.

Pa, — naj si brez zakladov sem,
Skleniti oporoko hčém,
Da pozni čudil bo še vnuk,
Kakó zapuščal je hajduk.

Poglejte, bratje, to zemljó,
Ravníne glejte pod sebó,
Po njih lepó poljé rodí,
Bliščé se mesta in vasí.

Da, krasna je dežela ta
In narod čvrst je tod domá;
Pa, oh, te zemlje gospodar,
Zatíran, suženj je — Bolgár!

Za Turka to poljé rodí,
Za Turka se tržán potí,
Turčín užíva sad in cvet
In pólja sad in cvet — deklét!

Moj dom je lep, moj rod krepák,
Za robstvo ní rojèn junák,
Pač lepših, slávniših usóð
Je vreden rod, ki biva tod.

„Prost mora biti, prost moj rod,
Na svoji zemlji svoj gospóð!“
Takó sem se Bogú zakléł,
Svet dolg s prisego sem prevzél!

Za to sem živel, se boril,
Večkrat za to že kri sem lil,
Trpljenja, ran se nisem bal,
Da le prostost bi domu dal.

A zdaj me zgrabi mrzla smrt,
Prečrta dragi mi načrt;
Umreti, bratje, težko ni,
Pustiti nade — to boli!

Junaci vrli, vi z menój
Ste bili mnog junaški boj,
Pustili niste me nikdár,
Bil četi zvesti sem glavár.

Otrok jaz nimam, bratov ne,
Vi dediči po meni ste:
Bolgarsko v lastvam izročim,
Nje svobodi vas posvetim!

Kar jaz prisegel sem nekđaj,
Spolniti vsak prisezi zdaj:
Za vero, za prostost domú
Živíte, mrite brez strahú.

To nado vzamem naj s sebó,
Zdaj ko pod črno grem zemljó,
Da v zemlji prosti ležal bom,
Da prost moj rod bo, prost moj dom!*

Na tla se vklone sto kolén,
Sto rok zavzdigne nož jeklén,
Sto grl zedini glasov sto:
„Prisegamo ti vsi na to!“

Izzà oblaka jasni ščip
Na četo ist posije hip,
Glavár vesel se v njo ozrè,
Nasmehne se — očí zaprè.

Na glas zaplakal ni nikdó,
Skrivaj pa jim rosí okó,
Molčé žaluje zvesti trop,
Molčé se spravlja na pokòp.

Štir hlode dá jim bližnji log,
Mladík grmovje tam okrog,
Nosila naglo naredé,
Mrliča nanja položé.

Že nema, gluha noč povsod!
Kam pojde sprévod od ondód?
Po strmi stezi stopa, glej,
Duhovna ní, da šel bi sprej!

Pogrebna pesem ne zveni,
Le veter skozi gozd ječí;
Ne sveti luč pokopnih sveč,
Gorí pa zvézdic svít brleč.

Pri vrhu so, zdaj obstojé, —
Lopate votlo zazvené, —
Kopati čuješ — to bo grób! —
Spet tiho vse! — končán pokòp!

Kot drugi ni bil ta junák,
Ni drugim grobom grob enák:
Glej — vrh Balkana rob strmán,
Nad njim hajduk je zakopán.

Ki ljubil ga je žive dní,
Na grobu sveti križ stojí,
Ni rezan kamen, tesan les;
En meč navpik, handžár počéz!

Tam spi hajduk — on mirno spi,
A duh njegov živi, budí;
Množé borilcev se vrsté,
Gorjé ti bo, Turčín, gorjé!

Rabeljsko jezero.

(Po národní připovedki.)

Glej, jezero temno sred gorskih vrhóv,
Glej burne jezêrske valove,
In čuj med hrumenjem, šumenjem valóv
Te votlo zvoneče glasóve!
Odkod se to votlo zvonjenje glasí,
Ko sapa viharna valove valí?
In kodi ta hiša na prodi
Z valovi obdana povsodi?
Kjer jezero danes zelêno leží,
In temne valove prelíva,
Vasica tam stala nekdanje je dní,
Vasica in trata in njíva.
In bister potóček, šumljaje na glas,
Ovijal to vas je kot sréberni pas,
Zalíjal cvetoče je pólje,
Da gnalo, rodílo je bolje.

Lepó, oj lepó je to selo biló,
In čédno zares in premôžno,
A ljudstvo, oh ljudstvo je bilo trdó,
Brezčutno, hudobno, brezbôžno.
Zastonj mu na vrata je vbogi trpin,
Zastonj je potrkal otrók bolečín,
Hladíla, zdravila za bóli,
Za tóge ni našel nikoli! —

Za góre vtonílo je sólnce zlató,
In noč se že déla iz mraka;
Po ózki stezíci še stópa nekdo,
Počasi k vasíci koraka.
Neznano ženico, sam Bog vé odkód
Prinêsle stopínje so trudne do tod,
In žéni otrok po otrôčje
Privíja se v mehko naróčje.

Ta mati je videti bôrnih ljudi,
A lépa pa v cvétu živôta;
Nedólužnost iz jasnih ji séva očí,
Z obličja dobrota, milôta.
In detice nežno, oj dete mladó
Kakó je to bilo ljubó in lepó,
Oj ljubo takó in pa zalo
Kot da bi nebó ga poslalo!

„Priateľji bôžji, daj oče dobrôt
Še dolgo vam srečno žiyeti;
O vsmílite naju se vbogih sirôt,
Ki sáma sva, sáma na sveti!
Temà je že zunaj in véter in mráz,
Počíjeva naj se nocój tu pri vas:
Kdor vspréjme pod streho berača
Nebó ga obilno poplača.“

Od praga do praga s solzámi v očéh
Za nôčno se vklanja ležišče;
A tukaj pri teh neobčutnih ľudéh
Zastonj si usmiljenja išče:

„Nič niste na boljšem, pojdíte drugám,
Obojním ni dosti prostôren ta hrám!“
S tem vsak jo od hiše odpravlja,
In mnogi še psóvke pristavlja.

Že zunaj vasí, že na polji stojí,
Na mrazi, v temini, brez hiše —
Pretrésa ji sapa ledéna kostí,
In revica k nebu mi vzdíše:
„Oh, ôče na nebu, ti oče sirôt,
Skrij naju pod svojo mogóčno perot,
Ljubezen s svetá je zbežála,
Brezčutni ľudje so kot skala.

Jaz morda zaslužim, tožiti ne smem,
Da ven me podíjo iz stanja;
A dete, kaj ti si storilo, ne vem,
Da ljudstvo takó te proganja!
Saj tí si nedolžna, si angeljska stvar,
Žalílo ti nisi nikogar nikdár;
In vendar, sirótica, tebe
So tudi pahníli od sêbe.

Kje najdem ti gnezdece, ptiček ti moj,
Kje hočem ti mehko postlati?
Pa, srček preljubi, nikar se ne boj,
Saj čuva ljubeča te mati!
Zibala v naročji te bódem lepó
In grela te bódem z dihanjem skrbnó,
Da mraza obranim le têbe,
A mene naj potle le zebe!*

Besede vzdihljáj zaduší ji globòk,
Srcé se ji v žalosti vtaplja,
Čez lice se solzni ji vlije potòk,
A ne le za kapljico kaplja.
Solzé siromakov pač težke solzé,
Gorjé ti nevsmiljeno ljudstvo, gorjé!,
Solzá, ki sirota jo lije
Do néba za kazen upije!

Že hoče se vleči na zémljo, pa — glej!

Kaj sveti se ondi v bližavi?

Tam hiša samotna je, mati se k njej

In v upu in strahu napravi.

Kdo ondi prebiva? Li upati smé,

Da ondi človeški živijo ljudjé?

Če hiša še ta jo odžéne,

Potem ni več nade nobene.

Potrka. — Siv starček odklene ji hram,

Ki luč ga brleča obseva;

Otroci na slami počivajo tam,

Uboštvo tu vlada in reva.

„Zavetja ne najdem sirota nikjér,

Podíjjo povsodi kot divjo me zvér,

O, dajte, vsaj ví ne pehajte

Od svoje pohlevne me bajte!“

„Le noter, le noter in mati in sín

Stopita, počíjta se z nami;

Pri hiši ni pernic, ne mehkih blazín,

Počívajta z nami na slami!“

K družinici dobri se vležeta zdaj,

Nad njimi pa plava nebeški čuváj

In hišo, kjer tujka počíva,

Pod svoje peróti zakriva. —

Čuj, zunaj pa divje razsaja vihar,
Od néba lijó se povodnji,
Žar šviga na žár in udar na udár,
Približal mar dan se je sodnji?
In zdajci, o groza, drobeči potrés!
Hrumenje, rohnenje do strmih nebés
Groznó in strašnó se razlega, —
Kaj bode, kaj bode iz tega?!

Potihnil vihar je in dela se dan,
In kočico starček odklepa;
Izginila tujka pred zorom je strán, —
A kje je vasíca prelepa?
Ne hiše, ne stolpa, ne cérkvice ní,
Kjer vás je ležala, jezéro leží;
Edino le hišica mala
Na suhem je produ ostala . . .

Še danes ta hiša na produ stoji
Od strašnega priča večêra;
Vse drugo ko v grobu globokem leži
Mrtvó pod valovjem jezêra
Le včasi, ko veter valove valí,
Ječé utopljeni se zvon oglasi . . .
Solzà, ki sirota jo líla,
Od néba je kazen sprosila!

Projekt.

Da solnčece božje je zlato,
Da mésec je čísto srebró,
Kdo hotel o tem bi dvomiti?
Saj pevci pojó nam takó!

Oh, da so mi dane peroti,
Kakó bi jih naglo razpél,
Vzletél bi na one svetove,
Na njih bi obsedel vesel.

Prekóval bi v tolarje luno
In solnce v cekíne suhé,
Mordà bi z obojim poplašal
Državne in svoje dolgé!

„Prijatelj“ in senca.

„Prijatelj“ senci tvoji je enak,
Ki zvésto za tebój se víje,
Doklér ti sreče solnce síje;
A ko se pripodí oblak,
Ko solnce ti zagrne mrak,
Se tudi „senca“ tvoja skrije!

Svarilo.

Stara mati kara me:
»Hčerka, hčerka mila,
Slabo sem te, žalibog,
Slabo izredila!

Kjer so fantje, kjer je ples,
Tja zahajaš rada,
Božja služba, božji hram —
To ti ne dopada.

Le sosedovo poglej,
Ta v izglèd ti bodi,
Pridno ona dan na dan
K božji službi hodi.

Kot zamaknena klečf
Doli v prvem stoli,
Na oltar ti vprè očí
In pobožno moli.*

Skrbna mati dan na dan
Svoj pouk ponavlja,
Ter mi hčer sosedovo
Za izgled postavlja.

Jaz se pa smehljám, ker vem,
Da soséda mlada
Mladega cerkovnika
Gleda srčno rada. —

Biserji.

Srcé skrivnostno je morjé
Krijóče biserje krasné;
A jaz se v dno ne bom podál,
Da deklici bi v dar jih bral.
Kaj biserjev bi bral ji v dar,
Ko mari ni ji bil mornár?
Na dnu neznani naj ležé,
Skopó naj skriva jih srcé;
Če pa jih vrže vèn vihár,
Naj bère jih, če kômu mar!

Cesarski razglás.

Kaj piše, kaj piše presvetli nam car:
Da vojska krvava se vname;
Stotisoč junakov, velí gospodár,
Naj puško zadene na rame.

Mladeniči naši so trdni ko hrast,
Ko smreka v planini so ravni;
A bolj še kot rast jim srcé je na čast,
Rad ima jih césar preslavni.

Če cesar rad ima junake lepé,
Še rajše jih naše mladenke!
Kaj bodo sirote počéle samé?
Oh, ure jih čakajo grenke!

Raznese razglas se v mesto in vas,
In mater stotísoč zaplaka,
Stotísoč mladenek zaplaka na glas,
Zgubila bo ljubčeka vsaka.

A mladi junaci na sredi vasí
Popevajo, vriskajo glasno,
Da petje do solznih deklet se glasí
Skoz nočno tihoto prejasno :

„Zvestó je cesarju in dragim srcé,
Pozdráv zdaj dekletom, očetom!
Cesarju za vojsko srcé in roké,
Oboje na veke dekletom!“

Slovó.

Podajam róko ti s solzámi,
Oh, morda zadnjikrat nocój;
Ostati mi je reví sami,
Tu čakala v samotnem hrami
In plakala bom za tebój.
Podajam róko ti s solzámi
Oh, morda zadnjikrat nocój. «

„Tolaži Bog te, ljuba zvesta,
Ne káli vedrih si očí!
Vojakova si ti nevesta,
Ni stalnega vojaku mesta,
Kot val iz kraja v kraj hití.
Tolaži Bog te, ljuba zvesta,
Ne kali vedrih si očí!

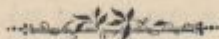
Tu streho lahkega šatôra
Razpnè vojak, ko pade mrak;
A ko se vzdrami zlata zora,
Podreti dom obnočni mora,
Naprej ubrati čvrst korak, —
In streho lahkega šatôra
Zvéčér drugjé razpnè vojak!

Nestalna moja je osoda,
A to srcé nestalno ní.
Osoda, ko deroča voda,
Odganja čolnič moj od prodá,
Od sladke sreče me drví.
Nestalna moja je osoda,
A to srcé nestalno ní.

Glej zvezdo ono jasno gôri:
Zvestobe moje slika je!
Po istem se vrtí prostôri,
Nevgasno sije v zvezdnem zbôri,
Obnebjá svetla dika je.
Glej zvezdo ono na obzori:
Zvestobe moje slika je!

Ko zvezda ta bo pot zgrešila,
Zvestoba moja klone ti;
Ko od nevgasnega svetila
Okó bo jasno obrnila,
Ljubezen moja vtone ti.
Ko zvezda ta bo pot zgrešila,
Zvestoba moja klone ti!

Ostani tí vojaku zvesta,
Kot on ostane tebi zvest;
Pred Bogom bódeš mi nevesta,
Ko srečno me pripelje cesta
Iz tuje zemlje daljnih mest.
Ostani tí vojaku zvesta,
Vojak ostane tebi zvest! " "

Za dom med bojni grom!

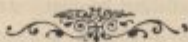
Zastava že razvita je,
Morilna cev nabita je,
Nabrušen bridki meč!
Zdaj puško v dlan in meč ob stran,
Napočil je krvavi dan,
Urá! u boj besnêč.

Naš boj je svet in svet naš roj,
Saj kliče nas u hrabri boj
Naš Bog, naš car, naš dom!
Nezmagana mi čêta smo,
Brez straha in trepêta smo,
Urá! med bojni grom!

Še en pozdrav ti, dragi dom,
Poprej ko gremo v bojni grom,
Med bitve hrum in šum!
Še en pozdráv vam, dragi ví,
Spomin na vas podžiga krí,
Povzdiga nam pogum.

Kot ôrel čuva dom in rod,
Takó svoj rod in dom nezgod
Braniti hčemo mi!
Kot iz oblakov blisk in tresk
Orjaške hraste stêre v pesk,
Sovrage stremo mi!

Naprej tedaj, junaški roj,
Za dom, za drage v hrabri boj
Tja sred sovražnih čet!
Med nami vsak je cel junak,
Naj pade tretji, drugi vsak,
Da bo le dom otét!

Le plakaj!

¶**I** plakaš, oj nesrečna deva?
In hud te res zadel je vdár;
Le plakaj, plakaj tožna reva,
Ne vstavljalj gorkih solz nikár!

Ni hujšega gorjá na sveti
Kot so zadúšene solzé;
Ko jim na dan ni dano vreti,
Pekoče padajo v srcé.

A kot oblak dežéč se tanjša,
Roseč iznikne v jasni zrak,
Tako gorjé v solzàh se manjša,
Izgine žalosti oblak.

Le plakaj, o deklé trpeče,
Izsólzi vse gorjé srcá,
Naj sine spet ti solnce sreče
Skoz megle bridkega gorjá!

Čolníčku.

Po morjá neskončni vodi
Čólnič meni drag veslá.
Kodar hodi, kodar brodi,
 Oh, povsódi
Duša moja ga spremljá ;
Kodar brodi, kodar hodi,
 Štó prošnjá
 Iz srcá
Zanj pošiljam do nebá :
Brodi, čólnič, srečno brodi
Čez vihari val morjá!
Bog nebeški naj te vodi,
On naj čuva te v nezgodi,
K mirni kočici na prodi
Kmalu naj ti priti dá!

Slovó od Rifenbergá.

Pač zadnjokrat vam s tega kraja,
Slovó jemljóč, jaz govorím;
Srcé mi bridka bol navdaja,
Beseda skoro mi zastaja,
In Bog le vé, kakó trpím!

Kaj pač bi téžko mi ne bilo?
Tu bival sem nad osem let,
Tu vse se mi je prikupílo,
To ljudstvo mi je drago, milo,
In ljub mi je ta krasni svet.

Rodila mene je planina,
Očetov dom mi tam stójí;
Vendár ti grički, ta dolina
Se druga zdé mi domovina,
Za svoje štejem vas ljudí.

Zató, ko se poslavljam z vami,
Pri srci, oh, mi je hudó ;
Zató poslavljam se s solzámi,
Zato ostavljam vas s prošnjámi,
Ki vroče mi kipé v nebó :

Ta cvetni dol, te gričke zlate
Naj čuva in osreči Bog,
On blagoslovi njive, trate,
Vam žetve, bratve daj bogate
In v a s obrani vseh nadlog.

A tudi seme plemeníto,
Ki v srca vam sem ga sejál,
Naj zémľjo najde plodovito,
Z močjó nebéško-čudovíto
Priklíj vam iz duševnih tal.

Vladár neskončne visokosti
Pa rast in cvet in sad mu daj!
Potem ta kraj bo dom blagosti,
Bo sreče dom in dom kreposti,
Potem ta kraj bo praví raj.

To želja moja je edina, —
O naj nebó jo izvrši!
Sedaj pa z Bogom, ti dolina,
Vi starčki sivi, ti mladina,
Oj z Bogom, dobro ljudstvo tí!

Jurčiču v spomin.

Ob cesti jablana je stala,
Cvetela vsako je pomlád,
In pisan cvet okrog je stlala,
Dajála hlad in zlat je sad.

Na čudodelnem tem drevesi
Pa bival je skrivnosten duh,
Ko ta zigraval je s peresi,
Šepèt nam rajsk je polnil sluh.

Kakó šumljalo je zgovórno
Od ure rane v pôzni mrak
Tedaj to listje čudotvórno,
Bil jezik glasen list je vsak.

Čarôbne pravilo pravljíce,
Povesti krasne to drevó,
In med pravljíce drobne ptice
So vbirale svoj spev glasno.

Obstal je pridni kmet pri deli,
Strmeč uhó nastavljaj je,
In potnik mnog na cesti beli
Vesél drevó pozdravljaj je.

Pod njim je vsakdo rad počival,
Pojíl srcé, pojíl uhó,
In spev in hlad in sad je vžíval
Ter blagoslavljal je drevó.

Pa, oh, nebó zastrêjo tmíne,
Oblak se pripodí strašán,
Iz njega smrtna strela šíne,
In strta je na tleh jablán!

Ta jáblan ti si, drug moj mili,
Ki zgodnji grob te skriva mi;
Potók solzá v okó mi sili,
Bridkóst srcé zaliva mi.

Oh, kolike duhá zaklade
S tebój je temni grob požrl,
Načrte tvoje, naše nade,
Udarec smrtni vse je strl!

Okó mi hoče prekipeti . . .
A proč solzé in proč tožbé!
Le slavo tvojo hočem peti,
Letí čez dol naj in goré!

Plodnejšega nikdár duhóva
Rodíl še ní slovenski svet,
In Bog vé, kdaj nam pride znova,
Ki tak zoríl bo sad in cvet?

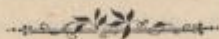
Ti spis na spis si nam podával,
Za sliko sliko darovál;
Ko národ jih je občudaval,
Strmèč je sêbe v njih spoznál.

Ti branil si nam sveto pravo
Z duhá orožjem žive dní,
Ti Slavi si ovenčal glavo, . . .
Zató ves dom te zdaj slávi!

Postavlja domovina cela
Na grob ti spomenik kamén;
Pomnik tvoj prvi tvoja dela,
Ki vek ne vniči jih nobén!

Kot solnce se žarí nevgasno
In svet ožívlja z visočín,
Svit tvojih del sijál bo jasno
In nam pomlajal tvoj spomín.

Pretkè naj grob ti gósta trava,
Nad njim naj kamen se zdrobí
A v vek ne mrakne tvoja slava,
Tvoj duh med nami v vek živí!

Na semnji.

Žid si na trgu je šator napravil,
Lišp raznotér je na pródaj postavil:
Zlate verižice, krasne uhane,
Prstane, igle umetno kovane.
To se ti bliska, oj to se leskeče,
Meče po izbici iskre žareče!
Tropa gledalek krog žida se zbira,
Željno v zlató in srebró se ozira.
Lišpa kupavajo vsakoršne vrste,
V láse in uha, na vrat in na prste.
Z lišpom na róci, na vratu, na glavi
Pojdejo v cerkvo v nedeljo — k razstavi.
Tebi, deklè, pa ni treba krasfla,
Krasa dovòlj si od nêba dobila:
Ustne so ti nad korale rudeče,
Tvoje okó se nad biser leskeče;

Rože rastoče sred lilij obličja
Rajske brez tujega so lepotčja ;
Kodri, ki venčajo umno glavico,
Krásijo bolj te kot krona kraljico ;
Snežno beloto deviškega vrata
Le zatemnila bi vrvica zlata !
Lepa, najlepša si sama ob sebi,
Lišpa ni treba oj deklica tebi !

Negôdni ptičici.

Zakaj, zakaj, oj ptica mila,
Med trdi svet se že podaš,
Ko šibka še krijó te krila,
Iskati hrane še ne znaš?

Glej, deček zlobni že je prežal,
Da z róko kruto bi te vjél;
Le mêne vzrši plah je zbežal, —
Življenje s tem sem ti otél.

Odslěj pa vsem nezgodam skrita
Tu v izbi boš ko v gnezdú prej,
Skrbnó te róka moja pita,
Ni mogla mati te skrbnéj.

A ko ti roka hrane dája,
Oj dróbná moja ptica tí,
Mi v duši misel tožna vstaja
In tožne čute mi budí:

Oh, kaj sirót od majk odtrže
Osóda že za mladih let,
Iz toplega zavetja vrže
Kot tebe jih med mrzli svet!

Po tuji zemlji tožna tava
Ta zapuščéna sirotčád,
Srcé bolest ji razoráva,
Trè skrb in strah jo, jad in glád!

Kdo bridke ji obriše srage?
Kdo rev jo reši in nadlog?
Izročam vam jo, duše blage,
Izročam tebi jo, moj Bog!

Ti vsliši jo, ko vroče vzdíše,
Otri ji z lic gorké solzé,
Odprí ji duri dobre hiše,
Odprí ji blágo v nji srcé!

Pri jezu.

Kakó hrumíš in šumíš, oj jez,
Kakó valovje drví se tí čez!
Ta voda srdíta
Vsa v kaplje in pene in prah je razbita;
In solnca nebeškega svit
Po prahu, po penah, po kapljah razlit
Na tísoče solnčnih se praškov drobí,
Iz njih tísočerno iskrí!
Oj žívo žarí;
A solnca podobe prvôtne,
Čaróbne njegove lepote celotne
Na jézi razpénjenem ní!
Le hrumi in šumi, mogočni jéz,
Le vspenjaj, valovje, bobněč se čez!
Naj le tu valovi razbijajo se,
Pod jezom bo konec nemira:
Tam doli razpršena voda se zbira,

Razdrôbljeni žarki spet zlijajo se.
Kakó iz valóv tam smehljá se nebó
In solnce žareče
In drevje temnózeleneče
In cvetje zlató!
Kakó je tam doli vse mehko,
Kakó mirnó!
Ko v té se oziram, se zdí mi, oj reka,
Da gledam življenje, osodo človeka,
 Človeško srcé,
Njegovo slast in strast in gorjé!
Kot voda na jézi kipí nam krí,
Takó nam srcá valovje hrumí,
Ko tisoč sovražnih ovír,
Zastavlja življenja težavni nam tír,
Ko dívja nam strast
Srcá občutke dobí v oblast,
Ter vreči nas hoče v brezdanjo propast.
Oh, strè se tedaj
Nam solnce bliščeče
Pokoja in sreče!
Bog vé, če se žarki zberó še kedàj,
Če vmíri srca se valovje kipeče?
 Bog daj, Bog daj!

Le v jasnem valovji pokojnega srca
Prekrasno nebó vesoljno se zrcá,
In zrcá se v njem nešteti cvet.
Ki ž njim življenja breg je odét.
O, blažen, ki dajo mu dobra nebesa,
Da mirno mu teče valovje srcá,
Da prsí vihář mu sovražni ne stresa,
On ljubljeneć pač je nebá!
A komur ta sreća ni dana od zgôri,
On trpi možato, junaški se bôri!

Črni trn.

Oj vije steza v hrib se strm,
Oj steza kamenita;
Ob nji pri grmu raste grm
In mnog se že razcvíta.

Oj črni trn, oj črni trn
Ob gorski stezi strmí,
Ti prvi nosiš cvet srebèrn
Med drevi in med grmi?

Razvfl se ní še rože cvet,
Še mrtvo vidim trato,
Ní gaj še svatovski odet,
Le tí cvetèš bahato!

A cvet, ki prvi se žarf,
Oh trnje le zakriva,
In pust in trpek sad rodi,
Kedó naj pač ga vžíva?

To ní, to ní na gôro pot,
To tvoje je življenje;
In trnje, ki cvetè ondód,
To bridko je trpljenje.

Ob stezi tej, ob stezi tej
Ti trnje to bodeče
Gosteje raste, cvete prej,
Kot róže solnčne sreče.

In grm trpljenja vsiplje ti
Na stezo trne mnoge,
Da srce vbogo vtriplje ti,
Da krvavé ti nôge.

A le naj rane krvavé,
Ti sólz mi ne prelivaj,
Zatrì solzé, zatrì tožbé,
Če ne, jih vsaj — prikrívaj.

Ne mara srečni svet solzâ,
Trpšnov ne umeje,
Ko tóžbe čuje — godrnjá,
In sólzam se le — smeje!

Pri mrtvaškem sprevodu.

Oj težka pot, oj tóžna pot,
Ko od srcá srcé se loči!
Mi sprémljamo te žalujoči,
Saj tí na veke greš od tod —
Oj sólzna pot, oj zadnja pot!
Tí v kraje romaš nam neznane,
Odkodar več vrnitve ní;
Slovó nam brédke seka rane,
Solzé rosíjo nam očí, —
Oj z Bogom, drago srce tí!

A dàsi nam se je ločiti,
Nad tabo treba ni solzíti:
Na srečni póti tí si zdaj,
Na poti v grob, na poti v raj.

Pokój sladák te čaka v jami,
Neskončna sreča nad zvezdami;
Mi sprémljamo v mirú te kraj,
Krilatci pa v nebeški raj!

Pri pogrebu.

Globoko pod zemljó,
Tu v ózki, hladni hiši,
Kjer šum svetá se več ne sliši,
Ti trudno truplo spalo bo —
Globoko pod zemljó!
Kakó bo domek tvoj mirán!
Tu vtihne vseh viharjev jeza,
Krivice róka sem ne séza,
Tu rev ne bo, težáv, ne ran.
Če kdo te je dosléj sovražil,
Tu ni sovraštva ne srdú,
Tvoj dom bo skrbno stražil
Zvest angeljček mirú.
Teló sladkó ti spalo bo
Globoko pod zemljó.

A duh visoko vrh zvezdá
Z duhovi rajskimi ti biva,
V objetji večnega Bogá
Tam bláženstvo brezmejno vžíva —
 Visoko vrh zvezdá.
Ni sreče videlo okó,
Ni čulo je nikdár uhó,
Ni rádoti srcé čutilo,
Ki zdaj delí ti jo nebó,
Ki v veke bo ti jo delilo!
Oj srečna, srečna duša tí,
In s tabo vsak, ki v Bogu spí!

Čas.

Kraljestvo je moje prostrano,
Kje konec njegovih je mej?
Počiti nikjer mi ni dano,
Od vekov drvim se naprej!

Jaz videl sem zemlje vstvarjanje,
In rojstvo nebeških svetov,
Zrl prvo njih divno migljanje
In gledal razpad bom njihov.

Zemljana jaz slednjega štél sem,
Kar vek jih na vek je rodil,
Pri prvi zibelki bedél sem
In zadnjo bom krsto kropil.

Sezidal sem mesta, gradóve,
Gradove in mesta podrl,
Neštete rodfl sem rodove,
Rodove neštete sem strl.

Jaz gledal sem národov roje,
Njih boj in njih bol in radóst;
Zdaj boje in trude zrem tvoje,
In tvojo sladkóst in bridkóst.

Kot duh na peroti mogočni
Nevidno nad tabo hitím,
Zdaj venec ti vijem poročni,
A venec mrtvaški za njim.

S skrbmi razoravam ti čélo,
In sejem bridkosti v srcé;
Spet zjásnim okó nevesélo,
Obrišem pekoče solzé.

Zdaj cvetje, zdaj trnje bodeče
Iz mojih ti vzraste polján,
Popolne, neskaljene sreče
Pod solncem ne včaka zemlján.

O, tudi moj novi oddelek
Pač raznih prinese daróv,
In mnogo izteše zibelek,
In mnogo izkôplje grobóv.

Nevesti.

Trepeče ti venec poročni v laséh,
In srce ti v prsih trepeče;
Krog usten rudečih igra ti nasméh,
A sólza v očéh ti leskeče.

Stotere se misli ti v duši boré,
Srcé se ti krči in šíri,
In čuti kot vali po njem se drvé
Ti v sladkoboolestnem nemiri.

O zlata prostóst, oj neskrbna mladóst,
Kakó te je težko pustiti!
Oj prave ljubezni nebeška sladkóst,
Kdo pač se ti more vbraníti!

Na majki sedaj ti počíva okó,
Zdaj k ženinu vhaja ljubeče:
Od mamke srcé se ti trže težkó,
A k ljubemu sili kopneče.

Daj majki poljub, zaročěncu rokó,
On z desno ti v desno naj seže,
Bog srci z nebeško je zvezal vezjó,
Duhoven še róki naj zveže.

Le srčno z izvoljencem zdaj pred oltár,
Odtam pa na romanje skupno;
Željno se nazaj ne ozíraj nikár,
No gledí naprej mi zaupno!

Pač bo zapustíla te zlata prostóšt,
A vez te bo sladka objela;
Pač nehala bode neskrbna radóšt,
A začne se skrbnost vesela.

Ljubezen dolžnosti sladíla ti bo,
Množíla ti srečo družínsko,
In duša zamaknena pila ti bo
Neskončno radóšt materínsko.

Ti srečna ves dom osrečavala boš
Nevtrudna po hiši in hrami,
Med sini, hčerami kraljávala boš
Kot luna svetla med zvezdami.

Kdor sam do večera potuje skoz svet,
Izgine sè zarjo večerno ;
A ti ne zamrèš, ne iznikne tvoj cvet,
Pomlajen bo v deci čveterno !

Vrlemu možu.

(Andr. Jekše-tu.)

Zlatá ne išči v teh vodáh,
Zastonj ves trud!
Srebrá ne koplji v teh goráh,
Ne drugih dragih rud!

A več od srébra in zlatá
Pri nas dobóš,
Tu biser drag se lesketá,
Ta biser — blag je mož!

O vreden, da visóko bi,
Najviše stal,
Da svit njegóv široko bi
Po svetu krog sijál.

Ker sam pa v silni skromnosti
Svoj skriva svít,
Naj zdajnosti, potomnosti
Bo tu v izgled odkrít. —

Pač mnogo možkih, malo mož
Naš vek rodi;
A kar nebó nam dalo mož
Med prvimi si tí!

Globòk ti um in čut gorák
Odzgòr je dan,
Značaj si skòval si krepák,
Kot gòre nezmaján.

Modrósti uk na srci vgret
Lepó učíš,
In, kar na srčni seješ svet,
Zvestó, skrbnó gojiš.

In, kar učíš in, kar gojiš
Z vstrajnostjo,
Najlepše vedno sam vršiš
S krepkó značajnostjo.

Ti oče in vodnik skrbljiv
Si vernikom,
Ti vsem si blag in ljubezniv,
Ne le nektérnikom.

Ne zreš na lice, ne na rod,
Tvoj sin je vsak;
Še ljubši kmet ti kot gospód,
Če vrl je poštenják!

Pri srci tebi ni denár,
Ne svetna čast;
Za vzvišeno le vnet si stvar:
Za bratske sreče rast!

Takó že let nad štirdeset
Deluješ tí,
In sile vse za smoter svet
Vesel žrtvuješ tí.

Zató pa meni vzor možá
Si davno že; —
Pač srečen kraj, ki te imá,
Presrečni v njem ljudjé!

To srečo sem i jaz imél:
S teboj sem žil,
O žarkih tvojih sem se grél,
O njih si um vedril.

Kako sladák mi je spomín
Na srečni čas,
Ko v znožji bival sem planín
Pod vodstvom tvojim jaz!

Oj, kolikrat mi v gorsko stran
Plujó očí,
Tam trg mirán je in krasán,
A v trgu dragem — tí!

Pri teh spominih sto čutil
Se vžíga mi,
In tisoč gorkih se voščil
Iz duše dviga mi.

O trosi Bog ti sreče rôž
Na vse poti,
A nam pa daj še mnogo môž,
Môž vrlih kot si tí!

Ne zveni mi!

Ne zveni mi, ne zveni mi,
Pomladi najprva, najlepša cvetlica!
Kot danes čarôbno ti cvétejo lica,
Ti cvéti vselej in zeleni mi,
Ne zveni mi, ne zveni mi!

Ne zveni mi, ne zveni mi!
Glej solnce vsak večer za gôro zahaja;
A zjutra še mlaje, krasneje vstaja —
Kot solnce sè žarki ognjenimi
Ti žari vselej se, ne zveni mi!

Ne zveni mi, ne zveni mi!
Bog solnca ti dajaj in rôse hladilne,
Metuljev te brani in slane morilne,
In toče sè zrni ledenimi —
Ne zveni mi, ne zveni mi!

Ne zveni mi, ne zveni mi!
Najprva, najlepša cvetlica pomladi!
Kot danes na solnčni kraljuješ livadi,
Procvitaj še v pozni jeseni mi —
Ne zveni mi, ne zveni mi!

Naš narodni dom.

(Zedinjena Slovenija.)

Naš sveti dom bil strt je v prah,
Vsi kamni razmetani;
Oh, raslo trnje, rasel mah
Po groblji je teptani.
Plah lazil preko razvalin
Je — tujcem rob! — domači sin,
In lil solzé je vroče,
Solzé v nebovpijoče.

Zdaj sólze stran! Orodje v dlan!
Dom znôva vstati mora,
Oj dom krasan, takó prostran,
Da bo za vse prostora:
Za brate naše rôdne vse,
Zapadne in pa vzhôdne vse,
In s severa in juga —
To krašna bo zadruga!

Dovolj nam kamnov je pobral
Sovrág za svoje hrame ;
Odslej pa z naših svetih tal
Ne enega ne vzame.
Naš kamen slednji nam je svet
In čuval bo Slovén ga vnet ;
Naš dom naj z njim se viša,
Ne vragov naših hiša !

Pač bo zagnál sovražnik hrum ;
A kaj nam srd sovraga !
Razum naš, bratje, in pogum
Sovrage vse premaga.
Orodje v desni, v levi meč,
Svoj dom gradímo, se borèč,
Napadnik mora pasti,
Naš sveti dom pa vzrasti !

Ne bo nas več tujcín teptál,
Ne tláčil nas krvavo ;
Naš rod bo tu gospodováł,
Naš jezik, naše pravo !
Pod streho našo tuji rod
Naj gost nam bo, a ne gospód ;
Mi tu smo gospodarji,
In Bog in naši carji !

Dom skupno bo ognjišče nam
In skupno delališče,
On skupen bo nam božji hram,
In skupno bo branišče!
Le vkup, le vkup kamnarji zdaj,
Na delo vsi zidarji zdaj,
Imé si proslavíte,
Dom skupni nam zgradíte!

Učakal rad bi srečni dan,
Dan našega združenja,
Bi zrl kakó en krov prostrán
Čez dom se ves razpenja.
Naš prapor bi na krov pripél,
Dom blagoslóvil bi vesel:
»Bog živi vse Slovene
Pod streho hiše ene!«

Kmetski hiši.

Mogočna nisi, ne prostôrna
In stavil te umetnik ní,
Bolj kot bogata si uborna,
Preprosta selska hiša tí!

In vendar ne palač ogrômnih
In njih bleskú ne bom slavíl;
A tebi, dom seljakov skromnih,
Nesmrtén venec rad bi zvil.

Pač res ubóg si, mal, neznaten;
A dàsi mal in ne slovít,
Kakó ti nam si blagodatén,
Kakó za nas si znamenít!

Pomnik le redok še se dviga,
Ki davnih nam je dni glasnik,
Ti naša si najstarša knjiga,
Pravečen, živ nam spomenik.

Pravljice, zgodbe praviš davne,
Ti v rêkih čuvaš pramodrôst,
Pradede nam opevaš slavne,
In src radôst in njih bridkôst.

Ti šege stare si ohranil,
Deduje jih po ôči sin;
Le ti naš jezik si obranil,
Da ni zatrl nam ga tujčin.

Kar čas nam dal je davna leta,
Največ občeval nam si ti;
Kar zdaj nam daje in obeta,
Pod streho kmetsko nam zori.

Ta hiša nam je mati krušna,
Domovju steber je častit,
Iz kmetskih hiš nam hrana dušna,
Iz kmetskih hiš omike svit!

Ne v hiš mogočnih jasnem sevi,
Ki marmornat jih krije krov, —
Pod nizko streho, v skrajni reví
Rojén rešník je vseh rodóv.

In ne v dvorinah bogatínov,
Kjer blesk zakladov te slepi, —
Kjer dom seljaških je trpínov,
Rešítve zor se na m žarf.

Kar mož nebesa so poslala,
Da večnih nas otmó grobóv, —
Vse mati kmetska je zibála,
Iz kmetskih so izšli domóv.

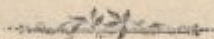
Od tam nam misleci globoki,
Od tam klicarji k nebu nam,
Od tam nam pesniki-proroki,
Za dom borilci vsi od tam!

In vem, da to jim srečno vspeje,
Da sponé vse nam razdrobé,
Da dni nam priboré jasneje,
Ter naše proslavé imé . . .

Zató ti slava peta bodi,
Oj zibel naših boljših dni,
Nebó ti tisoč sreč prisodi,
Ves blagoslov na té razlij.

Naj vedno mirno bi živela,
Noben ne vzburljaj te vihár,
Ogiblji se gromóv te strela,
Zanašaj grozni ti požár.

Da srečno v vek si bivališče
Krepostnih žen, poštenih mož;
Daj Bog, ti slavnih mož rodišče,
Da zibel še slavnějšíh boš!

Odlikovanje.

Vihár je bojni grozni vtihnil,
Urá, dobljéna zmaga je!
A mnog junak svoj duh izdihnil
Pod máhljaji sovraga je.

Pač bíl se hrabro vsak kot lev je,
Kdor živ, kdor mrtev tu je zdaj;
Otét, utrjen stol kraljév je,
Otét je doma krasni raj.

In zbêre že na bojnem polji
Borilce hrabre gospodár;
Njim, ki junaci so najbolji, -
Svetinje zlate daje v dar!

Pripél že vrsti je vojakov

Vladar poguma častni znak :

„Čemu pa znamenja junakov

Ti braniš borcev se prvak?“

„Nevreden nisem pač odlike,

A dosti vredniših poznam ;

To znamenje časti in dike

Dovoli, kralj, da tistim dam.“

Primigne kralj; — junak pa stopi,

Kjer mož pri moži v krvi spi,

Najbližjemu v mrličev tropi

Pripnè na prsi znak časti.

„Kar meč, kar strel jih je pomôril,

V tem ednem sem odlikoval ;

Teh slednji manj kot jaz ni storil,

Več kot mi vsi je žrtvoval.“

Spoštljivo kralj glavó odkrije,

Ž njim vrste vse se odkrijó,

Okó junakom sólze lije,

Po mrtvih bratih jim tekó.

Prijateljem.

Doklér kraljuje v cvetji zemlja mlada,
Doklér jo greje jasni solčni soj,
In zêlen gozd je, njiva in livada, —
Prijazno nam popeva tíčev roj;
Ko pa hladnà jesén pri nas zavlada,
Ko zemlji pestri rujaví zavòj, —
Na južne tíčki vsi zbežé poljane,
Tu v grmih gòlih redek le ostane.

S prijatelji enako je na sveti!

Njih roj se zvest ti zdí in srčnovdan,
Doklér je sreča tvoja v polnem cveti,
Dokler si slavljen in poviševán;
A ko te sreče solnce neha greti,
Ko strt si v prah, od vseh strani teptan, —
Zbeží ta roj, ko tíčki lahkokrili,
U sreči zvest, ni zvest ti v časov sili.

Vi taki niste! Kot ste bili zvesti,
Mi v radosti in sreče jasnih dneh,
Ostali v temnih ste mi dneh bolesti,
Ko pahnen sem protivniku v zasméh;
Spremljali ste me prej po gladki cesti,
Spremljate zdaj po ôstrih me potéh,
Ostali z mano ste o dobi burni,
Ko me tepó viharji hudourni.

Zahrula náme je „nevihta s Krasa“,
Kakó morilen, groben dih je njen!
Uboge cvetke mojega Parnasa
Vijè, drobí in klesti bič ledén;
Oropal jih vihar je vsega krasa,
Na njé natrósil gósto prah strupén, —
Na vso to kvar pa še dolží vrtnarja,
Češ: „cvet otróven narodu podarja!“

Bogá celó iz rož mi hoče vkrasti;
In vendar tudi te so božji dar:
On dal jim kliti je krepkó in rasti,
In grél njegove luči jih je žar;
In dôbro vem, da niso mu k nečasti,
Čepráv za cerkev niso in oltár, —
Saj kaže vendar sleherna njih črta,
Da seme njih iz božjega je vrta!

Krivica ta je v dno me duše spekla,
Saj človek sem in rahel čut imám;
A naj me peče, sólza ne bo tekla,
Naj tare me, vpogniti se ne dam;
Stal bom ji v bran ko da bi bil iz jekla,
Stal tem trdnej vedoč, da nisem sam:
Da v bórbi bridki duh bi mi ne klonil,
Na vas se, srca zvesta, bom naslonil.

Kedor je sam, lehkó ga vsak zatira,
Če sam je, pasti mora še junák;
A kogar broj továrišev podpira,
Pogum mu rase, dàsi je šibák,
Stoterna moč takó se v slednjem zbira,
Iz čete vse za vse močan je vsak:
Takó moj duh od vas močí dobiva,
Ves vaš pogum se v dušo mojo zliva.

Zató z veseljem nove spét cvetove
Zasajal bom od vas krepkó podprt,
Gojíl skrbnó vse žive bom jih dnove,
Pri delu naj me najde bleđa smrt!
A Bog sovražne kroti mi vetrove
In blagoslovi moj samotni vrt,
Da cvetje krepko mi rodí in zdravo,
Prijatlom na radóšt, domovju v slavo.

A vi, prijatli, ki ostali zvesti
Ste mi celo v nesreče temne dneh,
Ko nežni cvet nevihte srd mi klesti
In stelje ga brez milosti po tléh, —
Vi vsi, kar vas živi mi v slednjem mesti,
Kar vas živi mi v trgih in vaséh,
Ohránite vseláj srcé mi verno,
A Bog zvestôbo plati vam stoterno!

Prstan.

Obróček dróbní, svetla stvar,
Ki skóval te mi je zlatár,
Kakó se jasno mi blestíš
In glasno k srcu govoriš!

Že jutri te nosila bom,
Ko pred oltar stopila bom,
Tam dveh stanóv mi boš mejník,
Dveh rok, dveh src krepák vezník.

Na prstu boš mi lesketál
In skozi žitje me spremljál,
Pomembe polni ti simból,
Spremník mi skoz radóst in bol.

Bo li osoda mojih dni
Bliščeća, zlata kot si ti?
Ni morda tvoj brezkončni krog
Le slika mi brezkončnih tog? —

Ti sreče znak nejasen si,
Znak vérnosti pa krasen si,
Zvestóst mi čista ko zlató,
In vedno svetla bo ko to.

In naj bo v ognji skušena,
Nikdar ne bode rušena,
Do groba bode sézala,
Ko ti me večno vézala.

Pač mnog je prstan pretesán,
Nosílcu bridkih reže ran,
Trpina se usmilíjo,
Okóv tesnó prepílijo.

In preobíl je prstan mnog,
Rad z róke zdrsne zlati krog,
In mnog se zlomi, se zdrobí
A temu kriv zlatár pač ní.

Moj z rok nikdár ne pade, *me* —
Nihčé ga ne ukrade mi,
A stiska naj me še takó
Pritožbe čul ne bo nikdó.

Če kateri prstan kdaj se stré,
To drug pač bo, moj prstan ne;
Če moj pa ima biti strt,
Ne stré ga drug nihčé ko smrt!

Mojim slavilcem.

(V spomin večera 12. marcija 1885.)

Čez gôre in dole na krilih lahkôtnih
Priplaval iz dalje moj duh je med vas;
In kar vas pri slavnosti ti je prisôtnih,
Objémljem, poljubljam zdaj duhoma jaz:
Pozdravljeni srčno mi bratje udani,
Prijazno srcé naj mi slednji ohrani!

A slavlje, ki krasno nocoj ga slavíte,
Naj, bratje, le deloma meni veljá,
Na sploh naj bo slavlje stvarí plemeníte,
Za katero gorímo mi vsi iz srcá:
Ljubezen do doma in narodno delo
Naj slavnost sijajno nocój bi imelo!

Vi tudi za dom ste se možki borili,
In njemu žrtvujete svoje močí,

In z nami so drugi se vrlo trudili —

Bog večni naj vas in pa one živí:
Prijatli! vsem delavcem narodnim: slava!
Hvaležna jim bode na vek očetnjava!

A tudi v bodoče se hrabro bojumo
Za narod teptani in njega obstój,
Z besedo in z deli krepkó pospešujmo
Blaginjo njegóvo in splošni razvój;
Za naroda slavo, korist in prosveto
Delujmo vsi skupaj z ljubéznijo vneto.

Kar stôriš za sé, to že s tabo izgíne,
Kar stôriš za narod, ostane vselój;
Donesi le kamen za vzgradbo očíne,
A rasla naprej na podlagi bo tej;
Pomogel si s tem ji k višavi, k lepoti,
In del tvoj ostane v poslopja celoti!

Na delo tedaj! . . . a do konca značajni,
Namenov poštenih, a bolj še dejanj,
U bôrbi za dom neustrašeni, vstrajni,
Do zadnjega diha trudeči se zanj,
Za narod goreči, živeči, trpeči,
A sluge nikomur kot narodni sreči!

In žarki iz uma se ognja rodeči,
In žar, ki je v prsih nam živ in ognjen, —
Ti vragom naj bodo bliskóvi preteči,
A rodnim nam bratom — ljubezni plamén:
On stezo rešitve nezmotno jim kaži
In grej jih, pa vnemaj in bístri in blaži!

A, bratje, združimo vsi dušna svetila
Ter dajmo jih domu na sveti oltár,
Da v kres veličasten se bodo strnila,
Ki segal do nêba bo jasni mu žár:
Ta domu prepodi morilne temíne,
Osvetli, oslavi v očéh ga tujfne!

Velikonočna.

Stoletja je trpel veliki trpin
In težki ga žulil je jarem;
Kedaj pač izteče mu čas bolečn,
Bo večno li trpel po starem?

Evropi bil živ, nerazrušen je zid,
Ki divje odbil je barbarstvo,
Stal (sebi v pogubo, sovražniku v prid)
Omiki je, svobodi v varstvo.

Od vekov človeštvu dobronik je bil,
In zdaj je še svetu dobronik;
A svet mu za to le nasprotnik je bil,
In še mu zaklet je nasprotnik.

On dober in blag je, kroták in mirán, —
Čemu pač ta srd nad orjakom?
Prevêlik je, torej je tujcem strašán,
Bogát je, roj tujcev pa — lakom!

Zató pa je sklenil sovražni njih svèt:
„Raz zemljo orjaka zâtrímo,
Da mine nas groza in večni trepêt,
Da svèt si njegóv razdelímo!“

Združili vso moč so, ves divji svoj gnêv,
In trli junaka krvavo,
In njemu, ki venec zasluži kraljév,
Nabili so trnjev na glavo.

Zadali so tisoč morilnih mu ran,
Pač môral bo izkrvavéti!
A krepek, a silen je ta velikán
In hitro jim neče umreti.

Še živega torej pod črno zemljó
Zagrebejo z roko sovražno,
S pečatom in kamnom gomilo zapró,
In s četo obdajo jo stražno.

Zdaj dih jim je prost in lehkó jim srcé,
Zdaj bati ne bóde se tréba;
Zdaj četa, pri grobu veselo sedé,
Za zêmlje pokôpanca žreba . . .

A groza pogrebce! Čuj, silen potrés!
Odpírajo davni se grôbi, —
Razdril velikan naš mrtvaško je véz,
In dviga se v jasni svetlôbi.

Kdo on je, ki vstaja čez veke na dan?
Kdo ta je junák velikanski?
Poglejte v obráz mu, obráz vam je znan:
To narod je, — národ slovanski!

Kalvárijo svojo naš rod je imél
In dneve prebridke trpljenja,
A zdaj mu rešítve je zor zažarél,
Napóčil mu dan je vstajenja!

Da, vstajá, resnično, mogočen, častít,
Uničil naklepe je črne;
Grozí naj, hrumí naj sovražnik srdít,
Slovan se mu v grob več ne vrne!

On, kateri ga vzbûdil iz grobnih je tmin,
Za dela ga slavna je vzbûdil,
In svet se svetlobi njegovih vrlin
In delom velikim bo čûdil.

Kalvârijo svojo naš rod je imêl,
Zdaj résnje raduje se zôre;
A dan še slavnêji mu boêe prišel:
Dan oljske prišel mu bo gôre.

Kot z oljske se gore je vzdignil Gospód
V nadzemeljske jasne višave,
Povzdigniti mora se krepki naš rod
V višave moçi in pa slave!

Mi, bratje, pa z delom pripravljajmo zdaj
To silno slovansko mogóčnost,
In z duhom proroškim nazdrávljajmo zdaj:
Na slavno slovansko bodóčnost!

Velegrajska kuga.

Kakó neizmérno skrbite za nas,
Kot mamke za drôbne dojenče!
Pozabiti nečem pač večni vam čas
Te srčne skrbi za Slovence.

Pod rame vodilni nam devate pas,
Da ravne učíte nas hôje;
Da vzrastel po vaši bi volji nam stas,
Nas vežete v ózke povôje.

Naš jezik „otročji je in nebogát“,
Zamenjati z vašim ga treba;
Mi kruha preveč bi si vzeli nakrát,
Vi torej nam režete hleba!

Ko zvéčer najprvi razgrinja se mrak,
Nas naglo v zibelko podite;
Ko višje nevolje zazná se oblák,
Nas križati čélo učite.

Potók za vasjó je neskončno globòk,
Oh, voda — do člená na peti;
Zató tja ne smé vaš prizrčni otrók, —
Da vtone . . . , ste v groznem trepeti.

Če kreniti hčemo k sosedom korák,
Pregledate skrbno vse pote,
Kotiček skrbljivo preiščete vsak,
Braněč nas nesreče in zmote.

In ko smo želeli na Velegrad,
(Kdo vašo popiše zaslugo!)
Tjà smeli mi nismo z domačih livád,
Ker tam zasledili ste — kugo!

Brezkončno vi res skrbite za nás,
Skrb vašo Bog večni vam plati!
A čujte, gospôda, kaj pravim vam jaz:
Za nas se ni treba vam bati!

Odrasli smo, ni nam več treba pasov
Za druge shranite povôje;
Jeziku ni treba več tujih glasov,
Najlepše nam teče po — svoje!

Kar tiče se kuge, imate pa prav:
Okrog in okrog Velegrada
Res zrak je nečist in brezmejno nezdrav,
Tam kuga morilna vlada.

Ta kuga nevarna pa v a m je, ne nam,
Krivicam je vašim strašanska, —
Kako je imé ji? naznanim ga vam:
Ta mor je — vzajemnost slovanska!

A nas se ta mor je že davno prijél,
In vendar še srečno živimo;
Kdor ima to kugo, je zdrav in vesel,
Le več si te kuge želimo!

Zaprlí na Velegrad ste nam pot,
A v Prago ga niste zaprlí;
Zató pa sè zemelj slovenskih povsód
Sem v Prago smo zláto pridrlí.

Tu v Čchih te „kuge“ je silni izvôr,
Tu njeno je pravo središče;
Vzajemnost slovanska, ki vam se zdí môr,
Tu stalno imá bivališče.

Te kuge napiti se hčemo takó,
Da duh in teló nam prošíne;
In kedar prošíne nam duh in teló,
Se vrnemo do domovíne.

Po domu jo širili bomo vselój,
Da ves bo naš národ „okužen“,
In „kužiti“ ga ne prenehamo prej,
Da v duhu s Slovani bo združen!

Blagovestnikom.

Luč naša, bratje, od izhôda!
Od tam nam solnce nôsi zlati dan;
Omike žar spod jutrovskega svôda
Razširil do zapadnih se je stran;
In ljudstev svit, vir zemeljskega preporôda,
Ni bil li tam ljudem z nebá poslan?
Omike, vere luč nam od izhôda,
On dal nam tudi je Cirila in Metôda!

Nosili vére svit so nam i drugi,
Na severu German, Roman na jugu;
A dedom davnim dar njihov
Bolj kletev je rodil kot blagoslôv.
Sè srcem tujim tuji učeniki
Učili dede v tujem so jeziki,
Ta glas jim pač je bil na sluh,
A čul in úmel ní ga duh.

Pač vrgli so malike z žrtvenikov,
Iz src izruli niso jim malikov,
In, dāsi krščen že, Slovan
Ostal po duhu je — pagán:
Bil uk je tuj, bil krst je — mrtev;
A dāsi krst je mrtev bil,
Od prednikov je tirjal živo žrtev:
Duh narodni in jezik je moril!
Tako krstili naš so rod,
Smilúj, smiluj se mu, Gospod! —

In špet!

Čuj, bojni rog,
Konj rezgetanje,
Hrumenje silnih čet
In jekel žvenketanje —
Oh, to je boja bog!
„O ne, sè spremstvom množnih vrst
Slovanom nesemo le krst!“
In prišli so, krstiti jih želēč,
V levici križ, a v desni meč!
In dede naše so krstili
Sred dednih, širnih njih planjav;
A ko so krst zvršili
Naš dom je bil in tuji meč krvāv, —

A križ? Nanj dedov so prostost pribli!
Takó nas krstil rod je tuj,
Gospód, Gospód, oh pomiluj!

Vidvá drugače,
Čiríl in pa Metod!
Pustila mesto sta domače
O bregu sinjih morskih vod,
Šla sta v Slovanov širno domovino,
Preganjat z vére lučjo zmot temino.
Nosili drugi s križem robstva so verige,
Vidvá — ljubezni svete vez,
V desnici križ, v levici knjige
Navdihnene z nebés.
Priněšla v glasih sta slovenskih,
V izvornih znamenjih pismenskih
Pradedom pismo od Bogá, —
Oj to jim šlo je do srcá!
Pač srcu le domači glas
Mehkó se in sladkó prilega,
On srcu pravi vé izrás
In spet mogočno k srcu sega, —
Domači glas le nōsi spas!
Kakó pradedje so veseli

V domačih glasih uk sprejeli!
 Ko čuli božja so veličja,
 Možem celó solzé svetlé
 Gostó kapljále so z obličja, —
 Oj rajske radosti solzé!
 Kot hrasti vsled sekir udarjev
 Maliki na glasóve té
 Grmé so padali z oltarjev,
 Ležali strti v prahi so,
 In src bežáli plahi so,
 Iz src in pa svetišč oltar
 Zavzél veseljstva je vladár.
 Kakó so dedje ga častíli,
 Kakó hvalíli in slavíli!
 V domačih glasih zdaj so brali
 Slovani písmo iz nebá,
 V domačih glasih pošiljali
 So próšnje srčne do Bogá.
 Domače pesmi iz svetišča
 Odmevale so do zvezdšča,
 Njih glas je k Večnemu letél
 In čul ga Bog je in — umél!
 V domačih glasih vse molítve,
 V domačih glasih njih darítve,

V domačih glasih vsak obréd,
In srečen bil je zdaj naš dèd!

Ne mrtvi krst, ne krst krvavi,
Ta krst je bil edino pravi!
Bil krst duhá je, krst življenja,
Krst prenovljénja, prerojénja,
Omiko z véro vred noséč,
Z obema narodnost družéč!

Oj hvala vama iz srcá,
Solunska sveta brata dva,
Ki delo to sta izvršila,
Ki dede sta takó krstila,
Ki jezik naš branila sta,
Naš jezik posvetila sta!
Oj hvala vama iz srcá,
Solunska sveta brata dva!

Prekmorska pošta.

Bel listek sem pisal čez širno morjé,
Brod nêsel je listek do ljube sladké;
In čakal sem mesec in dva in pa tri, —
Od ljubice pa mi odgovora ní.

Poslâl čez valove zdaj listek sem drug
Po ptici, seleči na topli se jug;
Odgôvora čakam spet mesece trí, —
Od nje pa odgovora vedno še ní.

Napisal dekletu še tretji sem list,
Izročil sem ribici jaderni tist;
Na produ spet čakam že mesece trí, —
Odgovora pa le še ní, in še ní!

Pač ladijo vničil je divji vihár
In listek je vtônil in brod in brodár;
In ptička zadel mi pač lovčev je strel,
In padel, oh, ptiček in listek je bel.

A listek, po ribi čez mórje poslán,
Od slanih valóv je bil morskih izprán;
Ni mogel ga brati moj zvesti deklíč, —
Ni mogel na liste odpisati nič!^e

Pomlad spet obhaja veseli svoj gód,
Glej, spet je tu riba in ptiček in brod,
A lista čakalcu ne nese nikdó,
Le ptíca nad glávo mu peva glasno:

„Deklè se ti šeče tam ônkraj morjá,
In sladko z mladeničem krasnim kramljá;
Nji listov, nji pošte pač treba več ní:
Vse ustno izvé, kar srcé ji želí!^e“

Sreča.

I.

„Kjer mavrica se vprè v goré, vodé, livade,
O vznožji sreče zlato jabolko imade.

Ta zlati dar si prisvoji zemlján,
Če neopažen srečno se do njé prikrade.“

Pravljíci ti mladenič verujóč
Srčno napoti po bogate se zaklade.

Željno v prikazen to vabljivo zroč
Čez reke brodi, drzno skaka čez propade;

Ne straši ostra, trnjeva ga pot,
Kaj njemu to, da krvavé mu nôge mlade?

Naprej hití, naprej, . . . zdaj bo pri njí; —
A ta nakrat se vmakne mu v meglá grmade

Mladenič tak je tisočkrati vsak:
Pred dušo nada čara mu sijajne vzgrade,

Češ: „tú boš srečno bival neki dan;“

A ko pri vходу že je, stavba vsa razpade.
Za srečo leta vsak, ki tu je ni,
In upa vedno, dasi vse lažó mu nade, —
Da šteje revež stokrat sto prevár,
Ko ude trudne k zadnjemu počitku klade!

II.

Pravljíca le čaróбно se glaseča,
Nam um mameča in srcé dražeča,
Prikazen zračna, krasna, pestrosojna,
A bliskoma se v prazni nič gubeča, —
To zemlje sreča je! Na zemlji biva
Pač sreče le odsev, ne stalna sreča.
Dej, zgrabi, drži zlate žarke solnčne,
In vederno, ki hčí jim je blestéča!
Kot teh ne moreš sreče udržáti:
Ni luči, sreče dom ta zemska ječa.
Navzgor očí, — za žarkom solnca zlatim!
Tam vir je luči: solnca plamna sveča.
Navzgor srcé, — v višave rajskosvetle!
Tam sreča biva večno obstoječa!

Prebiral sem „pratko“.

Prebiral sem véliko „pratko“,
Svetnikov sem bral imenik,
Tam bilo imé pri imeni,
Tam stal pri svetniku svetnik.

Veliki so bili in mali,
Ta črn, a tam oni rudeč;
Ta bil že za živa je skromen
A oni že nekdam slopeč.

Dolg sprévod se vil je pred mano
Najrazniših let in stanóv,
Zastopniki raznih jezíkov,
Zastopniki raznih rodóv.

Zastopan bil narod je slednji,
Med njimi še črni murín;
Le tí, o moj národ, moj národ,
Bil nisi zastopan edín!

Mar tébi, kot zemeljska sreča,
Zaprto je tudi nebó?
Saj vendar ti, ljudstvo nesrečno,
Najboljše si vedno biló!

A če ne proslavlja te „pratka“,
Naj to te ne žali nikár;
Če svet te je zabil in cerkev,
Ni zabil te néba vladár.

Od čed in od pluga tisoči
Ti Večni je k sebi pozvál,
In gôri v najvišjih nebesih
Najlepše jim stole odbral.

Več tvojih na nebu pač biva
No z drugih rodóv in plemén;
Jaz slavo pa javljam ti eno,
Ki narod je nima noben:

Če drugi imajo svetnske,
Ti si pa narod-svetnik,
Preganjan, zatiran od vekov —
Največji svetnik — mučenik!

Z grobóv.

I.

Na sredi polja vrt zelèn
S kamnitim zidom ograjèn,
In s suhim drevjem nasajèn.

Med drevjem pa štrlí navpík
Premnog izklesan spomeník,
Ki dolge je poti mejník.

Kakó je vrtec ta hladán,
Kakó hladán, kakó mirán,
Posvetni hrup mu ní poznán.

Utrujen li si, potnik moj,
Ki čelo ti poliva znoj?
Tu trud bo nehal moj in tvoj!

Tu tih prostorček najde vsak,
Naj plemić bo, naj bo prosták,
Prosjak tu kralju je enák!

Saj to je javni, skupni vrt,
In noč in dan stoji odprt,
Vrtnarka pa je — bela smrt!

II.

Na tiho selišče nekdanjcev
Pogosto me goni srcé;
Pač slutí, da tukaj mu bóli
In želje nemirne zaspé.

Tu misli nebroj se mi vzbujá,
Nebroj se budí mi čutí,
In bližnja sorodnost mi diše
Iz tihih in tóžnih gomí.

Ko gledam po grôbih, se zdí mi,
Kot gledal bi v svoje srcé,
Saj tudi tu nótri, tu nótri
Mrličí nešteti ležé.

Kar bilo je duši najdražje,
Pobrala mi v cvetji je smrt,
Zatrla mi nado za nado,
Podrla načrt na načrt.

Pač mnoge mi svet je zamóril,
A, mnoge zamoril sem sam;
Zdaj tiho ležé zamorjénci
Na dnu neposvečenih jam.

Nad njimi pa ni spomenka,
Ne vklonjenih vrb ne ciprés;
Le spev moj se včasí jih spomni,
In sólza iz mojih očés.

In ranjke, ki spé po gomilah,
Spet rajski bo vzbúdil klicár;
A mojega srca mrlíči
Níkdár ne dvignó se, níkdár!

III.

Sto spomenikov pomenljivih
 Na grobih tihih tu stoji,
 Ki pravijo v podobah živih,
 Kaj bil je, ki pod njimi spi.
 Na teh pomnikih neveselih
 Dobil je knjigo učenjak,
 Umetnik lovor, mašnik kelih,
 In plemič grb in meč vojak . . .
 A kjer od rev in bolečin
 Počiva tlačeni trpin,
 Pomnik li stal ne bo nikák?
 Križ izklesajte mu v spomin,
 A velik bo naj in težák!
 To znak njegovega življenja,
 Njegovih križev živ je znak;
 A bo mu tudi znak rešenja, —
 Saj rešen zdaj je zemskih tlák!

IV.

Kakó cvetête, duhtíte lepó,
 Oj cvetke gomilo kraseče!
 Pač roka ljubeča vas semkaj sadí,
 Gojí pač srcé vas ljubeče!

In vendar . . . kdo vé če iz vas govori
 Ljubezen, zvestoba nekdanja?
 Le sprava za krivde, zamude mordà,
 Mordà le izráz ste kesanja.

Ni róka li, ktera vas nežno gojí,
 Poprej bolj nemilostna bila,
 In njemu, ki zdaj pod cveticami spí,
 Kdaj trnja v dušo sadíla?

Potem pa prepozno prišél je vaš čar,
 Zašél na neprave prostore:
 Saj, komur cvetête, več cvetje ni mar,
 In trn ga več bôsti ne môre!

V življenje trnja, a cvetja na grob!
 Pač bolje bi bilo narobe:
 Sadite nam raje v življênje cvetic,
 A trnje shraníte za grobe!

V.

Priplula je pomlád z nebá
 Nesoč nam kóšček raja,
 In po doléh in vrh gorâ
 Nam k cvetu cvet zasaja.

In čudo, glej, še vrh grobóv
 Mladó, krepkó življenje!
 Travíc nebroj, nebroj cvetóv
 Proslavlja tu vstajénje.

A tí srcé, a ti srcé,
 Kje tvoji so cvetovi?
 Gredice tvoje vse mrtvé?
 Saj vsi cvetó — grobovi!

VI.

Pravico sem šel po svetu iskāt,
 (Bil mlad sem še in neizkušen takrāt)
 Pravico iskal sem, pred kojo enak
 Naj slednji bi bil, četudi prosjāk,
 Pravico, ki naj bi ne zrla na drugo,
 Kot sāmō na vrednost in na zaslugo, -
 Pravico sem šel po svetu iskāt,
 Ti tudi si pač že iskāl jo, moj brat? . . .
 Že romal sem leta in leta po sveti,
 In bil sem pri kmetih in bil pri gospōdi,
 Iskal sem enako pravico povsodi, —
 Nje lica nikjer pa ni bilo zazreti . . .
 Na zadnje na grobe obrnem korak:
 „Saj vendar tu nōtri bo slednji enak“!
 A ko po grobovji poglede spustim,
 Kakō ostrmīm!
 Glej, grob nevrednega tam bogatina
 Krasī spomenik veličasten in drag;
 Gomilo pa, v ktero polōžen trpina,
 Trpina poštenega blagi je prah,
 Zarašča bohotno le trnje in mah!

Tu hvali se včasí visoki zlotvórník,
Kot bil bi odličén svetník,
In laže večkrat na grobu govorník,
In laže večkrat še na grobu pomník . . .
Právicó enako zdaj človek mi vdobi
Kam skrila se pač človeški je zlobi?
Pravice, enakosti ni pri ljudéh,
Pravice, enakosti ni na grobéh,
Pravica, enakost je v — grobi!

Dve zvezdi.

Oh, zvezda se je utrnila
Izmed nebeških svetil,
Sijajni svoj tek je zvršila,
Ugasnila sredi gomil.

A sestra, nje sestra prekrasna
Svoj rajski zgrešila je tir,
Pustila je pota prejasna
In padla je v motni močvir.

Ni žal mi, oj zvezda, po tebi,
Ki mrak te je grobni zakril, —
Kakó solz bridkih pa né bi
Po sestrici tvoji jaz lil?!

Kakó je sijala v višavi,
Zamaknen sem gledal nje čar,
Vodila po poti je pravi
Popotnike pozne vsikdár.

Nad barjem plamiče kalnim
Kot luč blodilka sedáj,
In potnike s svitom nestalnim
Zvabljuje v pogube kraj.

Lovorika na grob možu.

(Fr. Erjavcu v spomin.)

Umrl je — mož!

Kje tak je še med nami,
Kot on, ki spi v prezgodnji groba jami,
Posuti v zimj z venci, s šopki rož?

Umrl je mož!

Umrl je mož pravíce in resnice:
Te bôžje hčerke, rajske te devíce
Po svetu tavajo plačoč,
Izgnane iz palač in koč;
A njim, ki jih iztiral svet je,
Odpri on tóplo je zavetje,
Sprejél je v svoje jih srcé
Goječ do zadnjega jih dne.

Naprej, tožniki,
Naprej, vi bratovske časti grobniki,
Jezike zdaj nabrusite ostré:

Komu le trôho storil je krivice?

Resnici kdaj je ponarejal lice?

Umíčejo se vsi molčé!

Da, v čednosti njegovih lovoriki

Ta dvojni list nikdár ne bo zvenél:

Krivice storil ni in ne želél,

Najraje v srci jezik je imél,

Ko zinil je, pa srce na jeziki.

Umril je poštnjak!

Umril je učenjak,

Podrl se domu steber je krepák.

Obráz in um pač bil mu je hladán,

A v prsih nosil je srcé ognjéno;

Saj tudi zemlje lice v zimi je ledéno,

A v nje osrčji plam je silen vžgán.

Kakó za drago gôrel je družíno!

Kakó plamtél za tóžno domovino!

Ti bil je sin iskrenovdan,

Ti bil ljubitelj je strastán.

Saj pač dovolj ognjéna

Ljubáv do doma ni nobéna,

Ki strastna ni!

A ne iz cenih besedí,

Iz del se javljaj žar strastí!

In delal on je neumôrno
Za domovino našo bôrno.
Po vede rudniku bogatem
Prekrasnih dragotín je bral,
In brušene, v kovanji zlatem,
Je v častni dar jih domu dal.
Tem dragim kamnom, zlati rudi
Zdaj dom se čudi.
Umrl plamteč je narodnják,
Podrl se domu steber je krepák .
Umrl je mož značajen,
Načel jeklenih, neomajen,
Otajal ni ga solnčni žar,
Noben ga zmajal ni vihár.
Pač padali so trdni hrasti;
On žalujoč jih zrl je pasti;
A sam viharja ni se zbal,
Za dom, za rod je trdno stal.
In skusil je notranje boli,
Notranj je čutil mnog vihár;
A tožil, plakal ni nikoli,
Sprejél je možki slednji vdar.
Če tožil je kedaj, o svojih bolih ní,
O krivdah tožil je, ki jih naš rod trpi!

Stal vedno neupogben je junák,
Le nji se vklônil je, ki mora se ji vsak;
A i morilki ti s kosó mrtvaško
V obráz je zrl junaško.

Umrl je mož!

Kje tak je še med nami,
Kot on, ki spí v prezgodnji groba jami,
Posuti v zimi z vencí, s šopki rož?

Iskál po svetu sem možá

Pó vzorih svojega srcá.

Ko njega sem spoznál, kako vesela
Zanj duša vsa se mi je vnela,

Njega se oklenila je,

Z njegovo se stopila je!

In tega, oh, je smrt požéla!

Kakó naj duše mi ne stresa bol,

Ko vtrgalo se srca mi je pol?!
Pač rad bi vstavil solze v duši,

A siloma deró na dan,

Kot tok, ki jez in bran razruši,

Z močjó se vlije na raván.

A naj tekó solzé srcá,

Naj le tekó v spomin možá,

Saj vreden pač najblažjih je solzá . . .

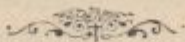
Umril je mož! — Ne ni umrl!
Oči le časne je zaprl,
Da se po trudu in po boji
Oddahne v blaženem pokoji.

Ne ni umrl!

Še duh njegov živi med nami
Na delo nas budí in dramí.

Umril on ní,

V nesmrtnih delih mož živi!
Živi in večno živel bode
Od Vil proslavljen in Modrič.
Njegà, slavitelja prirode,
Opeva roj krilatih tic,
Slavé ga prebivalci vode,
Kar zemlja hrani jih in zrak,
Njegov spomin obuja vsak, —
Da, kamen slednji, slednja travca
Proslavlja nam ime Erjavca.
Priroda vsa, ki vrlji bil glasnik,
Mu velikansk je večni spomenik! — —
A mi? Pomnik postavimo mu tak,
Da slednji skuša biti mu enak!

Spominčice.

Na gomilo tvojo rano
Bom spominčic nasejál,
Ko jim cvetje bode dano,
Cvetke v šopek bom nabral.

Šopek pa na srce denem,
Naj mi tvoj spomin mladí,
Dókler se s teboj ne sklenem,
Kjer ločitve v veke ní!

Srcé človeško sveta stvar!

Srcé človeško — sveta stvar,
Ne šali ž njim se mi nikár,
V njem pekel naš je in naš raj,
Sè srcem našim ne igráj!

En solnčni soj, en topel dan
Iz tal izvabi cvet krasán;
En črn oblak, en nočni mráz —
In strt je cvet na večni čas.

En gorek rek — srcé odprè,
En ljub pogled — srcé se vžgè;
En hud pogléd — srcé mrjè,
En trd izrek — srcé se strè . . .

Po cvetkah ti vesel frfráš,
In sreblješ med iz sladkih čas;
A ko s cvetú na cvet hitíš —
Li slutiš, kak spomin pustíš?

Za tabo solz potók lijoč,
Oči gasnoče, cvet venoč,
Zgubljen pokòj, kesanja strup,
V potrti duši črn obup.

S človeškim srcem ne igráj,
Naš pekel v njem je in naš raj,
Sè srcem eno žitje strěš,
Sè srcem eno bitje strěš!

Bratom Čehom

o prihodu na Slovensko.

Pozdravljen, slavni rod Libuše,
Pozdravljen, Čeha hrabri rod!²
Iz dna vam kličem polne duše
Za vašega prihoda god.

I jaz sem bil pri vas, pri bratih,
Zavzet sem gledal češki svet;
Še snivam o teh dnevih zlatih
In snival bom do konca let.

Kakó lepó ste nas vsprejeli,
Kakó sijajno in srčno,
Kakó ste k srcu nas priželi,
Le brata more brat takó.

Nebó je pač pri vas hladněje,
A srce vaše hladno ni:
Za dom vam mili silno vreje,
Za brate rodne plamení.

Ta ogenj vaš smo mi čutili,
Saj grèl nas vaših src je žar,
Navdúšenje pri vas smo pili
Za domovinsko sveto stvar.

Sladkó nam duše je napajal
Besed in pesmi vaših glas,
Značaj nas vaših mož je bajal,
In vaših žen in divek kras.

Mest vaših gledali smo čuda.
In videli vaš sveti boj,
Piod vašega smo zrlí truda:
Razcvet vaš krasni in razvòj.

Vaš grad smo videli kraljèvi,
Kjer kralj je mnog med vami žil,
Pred nami vstajali so dnevi,
Ko Čeh je silen, srečen bil!

Tisôč smo zrlí spomeníkov
Iz burnih, toda slavnih dní, —
Spominjali se bojevnikov,
Ki za vaš dom so lili kri.

O bojih davnih, davni slavi
Vaš hrib in dol pomník je vsak,
Da, vsak vaš kamen glasno pravi,
Da Čeh je vedno bil junák.

Iz tistih dob še slavne meče,
Še cepe trdne hránite,
Še dedov hrabra kri v vas teče,
Da dom kot dedje branite!

A treba ni za doma slavo,
Da kri zdaj srčno lijete,
No boj junašk za staro pravo
Zdaj z uma mečem bijete.

In lepše, blažje lovorike
Iz del prosvete zívate,
In večnokrasne spomeníke
Duševne zdaj si zlivate.

Svetóvne zmage že odnaša
Zdaj češki um in češka dlan,
Povsód zmaguje godba vaša,
Povsód vaš spev je slavnoznan!

Daj Bog, da tudi staro pravo
Zmagalno priborite si,
Da davno, nevenočo slavo
Zdaj z novo pomnožite si.

Za to, oj slavni rod Libuše
Neběški čúvaj te Gospód,
Bog živi vas, oj bratske duše,
Bog živi ves vaš hrabri rod!

Naš čolnič otmimo!

Po skalnati strugi divjal je potok,
Voda je v njem bila po plohi narasla;
Potok bil deroč je, globok in širok,
Tostran je stal deček, še skoro otrok,
Onstran so se jagnjeta pasla.

Valovje le rase, že vspenja se val
Čez hrbte po strugi naväljenih skal,
Oj, čuvaj se, deček, takó še mal!

A deček ne vpraša

Če voda naraša:

„Saj dan že nagiblje se, bliža se mrak,

Po nebu podí se viharen oblak,

Zvér divja se včasí tu zglaša,

In čedica ona je — naša!«

Od skale do skale zaganja se v skók,

In, drzno skakaje, čez burni potok

Pastírček, glej, janjčke prenaša. —

Planinski dom in planinski mir
Zapústil je rano ta mladi pastír ;
Med svet ga je gnalo kopnenje srcá
Iskát učenósti in sreče svetá.
A zábil pastirček sred daljne ravnine —
Nikolí ni zábil domače planine.
Tja k reki tekoči s predragih planín
Zahajal pogosto planinski je sin.
Ko kopal se v reke je bistrem valovji,
Pri srci mu bilo takó je mehko,
Kot še bi v planinskem prebival domovji,
Kot sanjal bi mamki v naročji sladkó.
Ko k reki prišél spet neki je dan,
Ta bila narasla je v tok strašán.
Tok sabo cel gozd, cel gozd je valíl,
Ki nékdaj planine je sénčil, krasíl ;
Podrl, razklál ga je gorsk bogatín,
Plavil ga je v mesto na sredi ravnín ;
A reka, srdíta zbog gorskih goljáv,
Ves gozd pač odnese do morskih planjáv . .
Ne žrtve le té, no žrtev še drugo
Glej, reka zahteva v preplávljeno strugo :
Iz trume, ki gleda s pobrežnih skal,
Omahne v valovje, oh, deček mal

In naglo pogrezne
V valove se jezne.
Med trumo gledalcev bolesten vsklik!
Kdo dečku pač bo iz valovja rešnik?
Ne mož, ne mladenič noben se ne gane!
Le prejšnji pastirček, le mladi planinec
Drznó za njim plane —
Dve žrtvi pogoltne pač besni vrtinec! . . .
Ne, ne! Glej z urno rokó
Planinec mi reže srdíto vodó, —
Spremlja na obrežji ga množica plaha; —
A deček za reke se žrtvo podí,
Že z váli in bremenom, glej, se borí, —
Zdaj konec bo straha,
Še ênkrat že trudne posili moči,
In trumi izróči polmrtvega — Laha . . .
Res, materi tuji je sina otél,
A danes še tega je čina vesel.

Pri morji pastir nekedanji stóji,
Na morji nevihta razsaja,
Mal čolnič odnaša od kraja —
Kdo vé, kdo vé, kaj ž njim se zgodí!
Valovje se dviga, hrumíjo viharji;

A vstavljajo krepko se vrli veslarji,
Da zmogli viharjev naval bi preteči,
Da čoln bi privédli do varnih obál,
Da čoln bi pripéli do trdnih skal, —
Daj Bog, da se to jim posréči! . . .
Ta mali, a krepko boreči se brod,
Naš mili je dom, v njem vrli naš rod;
Zaganja vanj silno se morje tujine,
Požreti ga v svoje želí globočine.

Bog čúvaj ta brod,

Bog čúvaj naš rod! —

Brodarji upirajo jezni se vodi;
A on, ki stoji kot gledalec na prodi,
Mar čoln bo prepústil pogubni osodi?
„Če otrok ni gorskega zbal se potôka,
Da jagnjet bi čedo očetu otél;
Če dečka ni vstrašila reka globôka,
No vanjo zagnâl se je srčen, vesel,
Da rešil bi materi tuji otrôka, —
Mar mož se bo vstrašil penečih valóv,
Mar gledal brezčutno bo s trdnih bregóv,
Da v morji sovražnem tujine
Ta čólnič izgine,
Ta čólnič, ki narodič nosi njegov?”

Nikdár in nikdár!

Jaz vržem se v morje, naj tuli vihár,
Za mano, za mano, kedór je plavár,
Brodarjem pomoči nesimo,
Naš čólnič pogube otmímo!

Popravki.

Stran 33., kitica 4., vrsta 3. odzgor beri: *osóð* mesto:
usóð.

Stran 40., kitica 2., vrsta 2. odzgor beri: *ležišče* mesto
lezišče.

Stran 42., kitica 2., vrsta 4. odzgor beri: *uboštvo* mesto
uboštvo.

Stran 107., kitica 1., vrsta 1. beri tako:

•Moj z rok nikdar ne pade *mi* —

Stran 109., kitica 3. vrsta 4. beri: *rasla* mesto *raslo*.

